

Špilja Vodena peća

Martina Borovec, Marko Budić, Martina Pavlek

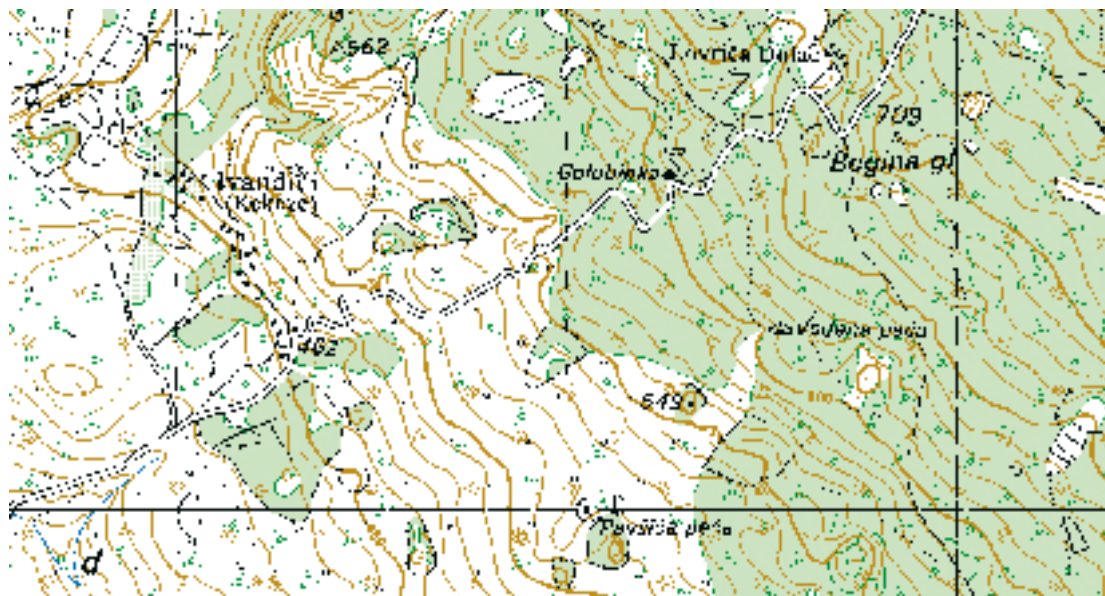
Uvod

Vodena peća se u literaturi prvi put spominje 1948. godine u djelu poznatog češkog arahnologa Josefa Kratochvila. U tom djelu on opisuje novi rod i 6 novih vrsta špiljskih pauka, od kojih jednu, *Stygohyphantes dinaricus*, iz, kako je on zove, **Vodene pećine u blizini Sinja**. Danas je važeće ime vrste *Troglohyphantes dinaricus*. Za sad nije nađen ni u jednom drugom speleološkom objektu i endem je Hrvatske. Daljnji literaturni podaci o špilji nisu poznati. Godine 1990. istraživali su je slovački speleolozi iz Banske Bistrice u suradnji s članovima Spelološkog društva Jamar iz Hana. Iz osobnog kontakta sa Stipom Petričevićem, speleologom iz SD Jamar koji je tada bio u špilji sa Slovaci-ma, saznajemo da su Slovaci tom prilikom izradili topografski nacrt špilje, ali ga nikada nisu poslali u Hrvatsku. Pokušali smo na sve načine uspostaviti vezu s njima, ali bezuspješno. Nakon

Slovaka špilju su četiri puta - 1999., 2002. i 2005. godine - posjetili hrvatski biospeleolozi te tom prilikom snimili fotomaterijal i promatrali kolonije šišmiša. Nakon tih posjeta zaključeno je da bi špilju trebalo iznova topografski snimiti.

Pristup špilji

Vodena peća smještena je na planini Dinari, jugoistočno od Peručkog jezera. S ceste Vrlika - Hrvace skrene se lijevo za HE Peruča, prijeđe se brana i nastavi asfaltnom cestom još otprilike 4 kilometra. Stotinjak metara prije križanja, na kojem se ravno nastavlja za Rumin a desno za most preko Cetine i dalje prema Hrvacama, skrene se lijevo na asfaltiranu cestu. Njome se penje u brdo neka 3 kilometra dok se ne dođe do lijevog zavoja. U njemu se na desnoj strani nalazi proširenje, od kojeg se nastavlja staza. Na ravnom djelu asfaltne ceste nakon tog zavoja je velika i uočljiva reklamna ploča. Uz asfaltnu ce-

Jezerce u Desnom kanalu

foto: Vlado Božić

stu se ostave auti i krene se stazom 300 metara po izohipsi, pa se skrene desno i ide još 150 metara po blagoj nizbrdici do ulaza u špilju. Ulaz je pukotinskog tipa i gleda na jugozapad pa ga se može uočiti tek iz neposredne blizine. Krajo-lik je tipičan krški: razlomljene stijene i kamenje prošarano travom, šikarom i niskim drvećem.

Dnevnik istraživanja

Trećeg veljače 2006. godine osmero »željezničara« (Martina Borovec - Maka, Dalibor Jirkal - Dado, Igor Jirkal, Marin Lukas, Lana Malović, Ruđer Novak, Martina Pavlek i Bojan Vuraić - Žuti) zaputilo se pogledati tu, po pričama, čudnovatu špilju na Dinari, Vodenu peću. Oduševili su nas jednostavan pristup ulazu i pogled na okolicu. Nakon pukotinskog ulaza špilja se račva na dva kraka. U desnom (južnom), ravnijem i za boravak pogodnijem kraku, našli smo mjesto za bazu, odložili stvari te se prošetali do kraja tog dijela, čudeći se kako je Vodena peća suha - našli smo samo jednu kamenicu s vodom (i ta jedna lokva pokazala se dovoljnom da se umoči do tada suha gojzerica). Protrčali smo i lijevi krak do prve vertikale i zaključili kako ćemo to na brzinu nacrtati jer je jednostavna i, kako su nam rekli prošli po-

sjetitelji, ne baš duga. Ujutro smo se podijelili u tri ekipe. Martina, Lana i Ruđer krenuli su crtati desni krak, Maka i Igor ulazni dio i lijevi krak, a Dado, Marin i Žuti otišli su postavljati vertikalu u lijevom kraku te pogledati što ima dalje. Maka i Igor se sastaju s postavljačko - istraživačkom ekipom na dnu 60 - metarske vertikale, Igor izlazi, a na mjestu mjeritelja ga zamjenjuje Marin. Crtanje tog najdaljeg i najdubljeg dijela špilje prilično se odužilo, karbid je bio pri kraju, hrana i voda također, radni elan i polet su lagano padali. . . Junaci sjede svaki na svojoj glondici i razmišljaju na glas: ». . . koje smo budale, ponijeli smo se kao da smo prvi put u špilji, nemamo hrane, nemamo vode, nemamo karbida, pijemo ostatke nekog ishlapljelog piva i fuj nam je, al' je tekuće, jedino tekuće. . . «. Na malaksalim nogama dolaze do kraja špilje, posljednjim gutljajem ishlapljelog piva slave zadnju točku na nacrtu. Ostaje jedna »perspektiva« koju odlučno ignoriraju i jednoglasno stavljaju veliki upitnik na nacrt. Kreću prema izlazu, Marin rasprema, ostatak ekipe je odnio transportne vreće pa se dodaju s ne baš kratkim užetom (uz ne baš lijepe riječi na njihov račun). Nakon »gljiviljenja« kroz jedan uski kanalić od 6 metara zaključujemo da je Boltek mudar čovjek - on je bio ovdje je-

Zanimljiv strop zadnjeg dijela Lijevoog kanala

foto: Vlado Božić

stalaktitom. Otprilike na stotom metru od ulaza u kanal nalazi se 10 metara dug sigast saljev sa stalagmatima. S obje strane saljeva formirane su sige i kaskade, koje se prema kraju kanala pružaju skoro 20 metara u dužinu; dužina im je približno 1 metar, a dubine su im najviše do pola metra. Kanal završava zemljanim nanosom u kojem se ne vidi nikakva perspektiva za daljnji prolaz. Prilikom dva posjeta, kada je špilja bila topografski snimana, u njoj je bila jako malo vode. U lijevom kanalu nije je bilo nimalo, a u desnom je bila smo u nekoliko kaskada oko sigastog saljeva. U prvih 100 metara lijevog kanala izmjenjuju se ravni dijelovi i manji skokovi, od kojih se samo na prvom treba spustiti po užetu. Cijeli taj dio djeluje zbog zasiganosti prilično razvedeno i teže je prohodan. Na mjestima koja nisu zasigana tlo je prekriveno zemljom, a ispod nekadašnjih kolonija šišmiša nalaze se nakupine guana. Nakon provlačenja kroz jako uzak i nizak, 6 metara dug kanal, dolazi se na strmu i klizavu blatnu kosinu iz koje se ulazi u najveću vertikalnu u špilji, 60 - metarski previs kojim se spušta u zadnju i najveću dvora-

nu. Ta je prekrivena debelim naslagama blata iz kojih izviruje poneki kameni blok, a na suprotnoj strani, nakon dva uspona, završava uskim i blatnim kanalom u kojem bi trebalo mnogo kopati da bi se možda prošlo dalje. Iz dvorane se ulazi u dva manja kanala.

Prilikom prvog posjeta mjerena je temperatura. Na kraju desnog kanala temperatura zraka bila je 9. 6° C, isto kao i temperatura vode u nakapnici. Na kraju lijevog kanala temperatura zraka bila je 12. 1° C, dok vode nije bilo. Nije bilo kolonije šišmiša, nego samo pojedinačni primjerci. Na starom guanu preostalom od nekadašnjih kolonija šišmiša opaženi su mnogi beskralješnjaci kojima guano predstavlja pogodno stanište u siromašnim špiljskim uvjetima. U većem dijelu špilje naišli smo na plastične čaše i metalne konzerve, te na ljepljive trake obješene po zidovima postavljene prije tko zna koliko vremena. Očito su to bile zamke za životinje koje su postavili neki prošli istraživači, ali ih nažalost nisu izvadili. Mi smo ovom prilikom izvadili sve koje smo našli. Ovo nažalost nije jedini niti rijeđak slučaj po našim, pogotovo dalmatinskim

Prostrani Desni kanal u kojem je bio smješten bivak

foto: Vlado Božić

špiljama. U špilji su pronađeni kopneni puževi, kopneni jednakonožni rakovi, pauci, laži pauci, lažištipavci, grinje, dvojenoge, skokuni, kornjaši i ravnokrilci (vrsta skakavaca koji dolaze u ulazne dijelove speleoloških objekata).

Literatura

Kratochvil, J., 1948: Etude sur les Araignees cavernicoles du genre *Stygohyphantes* gen. nov. Acta Soc. Zool. Čehoslovenicae **12**, 1 - 24.

Osnovna geološka karta SFRJ Sinj (M= 1:100000), Beograd, 1982.

Vodena Peća Cave

Vodena peća is located at the western ridge of Dinara, south-east of Peruća hydroelectric plant. Because of the relatively easy access and the fact that there is always water inside, the local people had always used it for a water source. Although many croatian and foreign speleologists have visited this cave over the last century, only Josef Kratochvil, a czech biologist, has written about it in 1948, as part of his research of spiders. It is widely known that several slovakian speleologists, together with the members of speleological club «Jamar» of Han explored the cave in 1990, and topographically mapped it, but croatian speleologists were not given the map.

Between 1995 and 2005, croatian biospeleologists visited the cave and explored the fauna, but they never made a map. Members of SO HPD «Željezničar» undertook this mission and topographically mapped the cave over two weekends, February 3rd and February 17th, 2006. It was established that the cave in total is 502m long, and 132,5 m deep. The right channel is easily accessible and there is always some water in it, while the left channel is somewhat harder to access because of one very narrow part, several vertical drops and a lot of mud. The cave periodically houses bat colonies, and in the left channel there are several heaps of their droppings. The biospeleologists established that there are many various cave animals present in Vodena Peća.